

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Борисова В.А., д.е.н, професор,
Владика Ю.П., аспірант*,
Сумський національний аграрний університет*

У структурі організаційно-економічного механізму інтенсифікації інвестиційного процесу агропромислового виробництва центральне місце займає управління всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства. Воно передбачає управління інвестиційним проектом, економічні та фінансові важелі. В процесі аграрної реформи на підприємствах відбулися зміни у формах власності та господарювання, поступово змінюються методи управління інвестиційними процесами. Аналіз роботи сільськогосподарських підприємств показав, що найкращі результати там, де кадри опанували нову систему господарювання, де чітко дотримуються технологічних вимог та враховують потреби ринку [1].

Відносини в аграрному інвестиційному процесі регулюються системою економічних, фінансових та інших важелів, що застосовуються через механізми оподаткування, фінансову, цінову та амортизаційну політику, фінансову допомогу у вигляді дотацій, субвенцій, субсидій і бюджетних позик, державні норми і стандарти, регулювання участі інвесторів у приватизації, проведення експертних інвестиційних проєктів та інші заходи. Переважна більшість елементів механізму управління інвестиційною сферою є загальнодержавними і поширюється на агропромисловий комплекс як на невід'ємну частину національної економіки [2]. Виходячи з цього, окремі складові механізму управління інвестиційною діяльністю в аграрній сфері необхідно розглядати як загальнодержавну функцію.

Потреби в інвестиціях у агропромислове виробництво досить значні, тому важливо забезпечити мобілізацію всіх можливих інвестиційних ресурсів. У результаті аналізу існуючих джерел та методів фінансування інвестицій встановлено, що головним критерієм оптимізації співвідношення між власним, залученим та позичковим капіталом повинно бути забезпечення високої фінансової стійкості підприємств та максимізація суми прибутку від інвестиційної діяльності. Вибір методів фінансування інвестицій дозволяє

* Науковий керівник – Чутіс А.В., д.е.н, професор

розрахувати пропорції в структурі джерел інвестиційних ресурсів. Найпоширенішими є самофінансування, акціонування, кредитне фінансування, лізинг та змішане фінансування.

Класичною формою самофінансування є власні кошти у вигляді прибутку та амортизації. У країнах з розвинутою ринковою економікою рівень самофінансування досягає 60% і більше. Аналіз стану кредитного забезпечення вітчизняних сільськогосподарських підприємств показав тенденцію до зниження процентних ставок, проте ціна за кредитні ресурси на даний час перевищує рівень беззбитковості інвестицій. Сільськогосподарські підприємства, як правило, не володіють високоліквідною майновою заставою, що не дає змоги забезпечити значних позик для придбання основних засобів [3].

Важливим напрямом інтенсифікації відтворювальних процесів в АПК є технічне переоснащення сільськогосподарських підприємств, забезпечення можливості придбання мінеральних добрив, пестицидів та інших засобів захисту рослин; розвиток індустрії зберігання та локальної переробки сільськогосподарської продукції, застосування високоінтенсивних сортів сільськогосподарських культур вітчизняної та зарубіжної селекції, розведення тварин високої генетики. У сучасних умовах позитивно вирішити цю проблему можливо новим для вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників шляхом – через лізинг. Лізинг за своєю економічною сутністю являє собою вкладання коштів на поворотній основі в основний капітал; за своїм змістом – це кредит, який надається лізингодавцем у формі устаткування.

Потужності українських банків та інших кредитних установ занадто малі, щоб резервувати кошти для видачі довгострокових кредитів та гарантій за кредитами на закупівлю машин, устаткування та оновлення зношених основних засобів. Тому з метою інвестування сільськогосподарських підприємств створено державний лізинговий фонд; набуває подальшого розвитку мережа машино-технологічних станцій.

Іншим джерелом фінансування інноваційних програм в аграрній сфері може бути інвестиційний податковий кредит. Його можна визначити як відстрочку виплати податку з прибутку, що дається суб'єкту підприємницької діяльності на певний строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм із наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку внаслідок загального зростання прибутку, що буде одержаний відповідно до чинного законодавства внаслідок реалізації інноваційних програм [1].

Інвестиційний податковий кредит повинний мати цільове

призначення. Надання інвестиційного податкового кредиту доцільно здійснювати переважно під інноваційні програми, що забезпечують реалізацію таких науково-технічних пріоритетів, як:

— удосконалення технічної бази управління якістю повітряних, водних, земельних, лісових ресурсів, небезпечними відходами, біологічними ресурсами й ін.;

— науково-технічне відновлення виробництва з підвищенням його техніко-економічних показників і забезпеченням конкурентоспроможності на ринку;

— прискорення розвитку наукомістких і високотехнологічних галузей і виробництв, здатних кардинально змінити економічний і науково-технічний потенціал України;

— розширення виробництва в найбільш пріоритетних і ефективних для національної економіки секторах ринку.

Введення інвестиційного податкового кредиту має визначені переваги порівняно з іншими формами кредиту. Так, при звичайному банківському кредитуванні використовуються вільні кредитні ресурси, яких часто не вистачає. Крім того, банківський кредит надається на умовах виплати досить значних відсотків, що робить інвестиції за рахунок такого кредиту для підприємства економічно недоцільними. З іншого боку, у випадку зниження відсотків зникає зацікавленість банків у наданні кредитних ресурсів, крім того що кредитування інвестиційних проектів передбачає тривалий термін повернення кредиту, що зв'язує “швидкі гроші” банків [3].

Впровадження інвестиційного податкового кредиту не вимагає додаткових кредитних ресурсів, оскільки в ньому використовується ресурсний потенціал самого підприємства у вигляді прибутку (тієї частини, що повинна відраховуватися в бюджет у вигляді податку на прибуток). Тому введення інвестиційного податкового кредиту буде заохочувати підприємства підвищувати ефективність своєї роботи й одержання прибутку.

Держава, втрачаючи на певний час деякі суми дохідної частини бюджету, надалі може розраховувати на збільшення бюджетних надходжень через загальне зростання прибутку й обсягів податку на нього. При цьому необхідно брати до уваги, що при звичайному кредитуванні кредитор, крім суми кредиту, що повертаються, додатково одержує тільки обумовлений відсоток. При використанні інвестиційного податкового кредиту приріст податку, одержаний після реалізації проекту, може набагато перевищити процентний рівень і буде носити не разовий, а систематичний характер.

Література

1. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко; за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ІАЕ, 2012. – 182 с.
2. Мішенін Є.В. Соціально-економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку: монограф. / Є.В. Мішенін, Р.П. Косодій, В.М. Бутенко. – Суми: Папірус, 2011. – 334 с.
3. Саблук П.Т. Концептуальні засади розробки і реалізації інвестиційних програм в аграрно-промисловому виробництві / П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 46 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНО-ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ

***Стецюк П.А., д.е.н., с.н.с.,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»***

Особливості операційного та фінансового циклів аграрного виробництва обумовлюють необхідність формування специфічної системи його фінансово-кредитного забезпечення. Подібна система нині формується і в Україні. Її серцевиною має стати Державний земельний банк.

Передбачалося, що формування статутного капіталу Державного земельного банку здійснюватиметься шляхом внесків у національній валюті, а його збільшення через додаткову емісію акцій. Однак у вересні 2012 р. внесено змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність», згідно з якими Кабінет Міністрів України отримав право формувати його статутний капітал і за рахунок внесків у вигляді земельних ділянок. Це, на думку керівництва банку, уже у 2014 р. дозволить виділити 15,0 млрд. грн. кредитних ресурсів, а у перспективі збільшити до 50 млрд. грн. на рік. При цьому їх вартість становитиме 8-12% річних, з прогнозом перспективного зниження до 2,6-3%. Планується, що окремий позичальник зможе отримувати від 75 до 1000 тис. євро кредитних ресурсів, а терміни кредитування становитимуть для короткострокового до 3 років й інвестиційного до 10 років.

Основні завдання, визначені керівництвом банку, полягають у консолідації земельних ділянок та передача їх в оренду; збільшенні відсотка оренди державних земель з 13% до 85%; фінансова підтримка розвитку малого і середнього агробізнесу; підтримка державних